

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 327/05-5

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 30. novembra 2005 predbežne prerokoval sťažnosť RNDr. E. K., toho času vo výkone trestu odňatia slobody, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 18 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, jeho práva podľa čl. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj porušenia čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 1, čl. 2 ods. 2 písm. c), čl. 4 ods. 1 a čl. 5 ods. 1 Dohovoru o nútenej alebo povinnej práci postupom Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť RNDr. E. K. **o d m i e t a** pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. septembra 2005 doručená sťažnosť (z 11. septembra 2005) RNDr. E. K., toho času vo výkone trestu odňatia slobody (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou, poukazujúc na obsah svojho podania zo 17. augusta 2005 (doručeného ústavnému súdu 22. augusta 2005) namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 18 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“),

porušenie svojho práva podľa čl. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), ako aj porušenie čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 1, čl. 2 ods. 2 písm. c), čl. 4 ods. 1 a čl. 5 ods. 1 Dohovoru o nútenej alebo povinnej práci (ďalej len „Dohovor o nútenej práci“) postupom Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky (ďalej len „zbor“).

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že bol počas výkonu trestu odňatia slobody orgánmi zboru zaradený do práce, ktorej náplňou bolo „*ručné šitie topánok*“. Stalo sa tak počas výkonu sťažovateľovho trestu v Ústave na výkon trestu odňatia slobody v D. v roku 2000, ako aj po jeho premiestnení do Ústavu na výkon trestu odňatia slobody B. v roku 2004. Sťažovateľ vykonával uvedenú prácu v strediskách vedľajšieho hospodárstva označených nápravno-výchovných ústavov, ktoré mali uzatvorené zmluvy so súkromnou obchodnou spoločnosťou, pre ktorú sa tento tovar (obuv) vyrábal. Práca teda bola vykonávaná v záujme obchodných aktivít súkromnej obchodnej spoločnosti a podľa sťažovateľa bolo „*bežnou praxou*“ orgánov zboru, že „*väzni boli potrestaní samoväzbou za nesplnenie stanovenej normy*“ alebo „*v prípade výroby nepodarkov*“.

Sťažovateľ tvrdí, že za uvedených okolností bol proti svojej vôli zaradený do tejto práce aj napriek tomu, že nemá „*dostatočnú zručnosť na ručné šitie*“ a na čítanie potrebuje okuliare. Po odmietnutí „*nútenej práce*“ bol potrestaný disciplinárnymi trestami (umiestnením do uzavretého oddelenia) tak v Ústave na výkon trestu odňatia slobody v D. (na dobu 10 dní), ako aj v Ústave na výkon trestu odňatia slobody B. (na dobu 15 dní). Navyše mu v uvedených súvislostiach bola uložená povinnosť nahradiť náklady výkonu trestu odňatia slobody a rozhodnutím Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Nt 730/02 bol preradený z I. nápravno-výchovnej skupiny do II. nápravno-výchovnej skupiny, pričom prihliadal na disciplinárne tresty, ktoré mu boli uložené za odmietnutie nútenej práce.

Sťažovateľ tvrdí, že postup orgánov zboru nie je v jeho prípade v súlade s účelom zamestnávania odsúdených deklarovaným v § 25 zákona č. 59/1965 Zb. o výkone trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov („... najmä zabezpečovanie podmienok na

získanie alebo zvyšovanie pracovnej kvalifikácie a vytvorenie predpokladov na úspešné zaradenie odsúdených do občianskeho života...“). Z ich strany ide iba o snahu získať „*lacnú pracovnú silu*“ na výrobu tovaru v záujme súkromnej obchodnej spoločnosti.

Postup orgánov zboru preto porušuje jeho základné právo podľa čl. 18 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 4 Dohovoru a predstavuje taktiež porušenie čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 1, čl. 2 ods. 2 písm. c), čl. 4 ods. 1 a čl. 5 ods. 1 Dohovoru o nútenej práci.

Z uvedených dôvodov žiadal sťažovateľ ústavný súd o poskytnutie ústavnej ochrany zahŕňajúcej aj ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Zároveň uviedol, že na rozdiel od svojich predchádzajúcich sťažností v uvedenej veci, ktoré boli v rámci predbežného prerokovania odmietnuté pre neprípustnosť [naposledy uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 123/05-7 z 29. apríla 2005 podľa § 24 ods. 1 písm. a) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v spojení s § 3, § 9, § 15 ods. 1 a § 16 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“)], túto sťažnosť podáva po tom, ako sa obrátil na Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“), ktoré však jeho podanie odstúpilo 16. júna 2005 pod sp. zn. 32820/05-631st-84/67 na „*priame vybavenie*“ Generálnemu riaditeľstvu Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky (ďalej len „generálne riaditeľstvo zboru“). Generálne riaditeľstvo zboru odpovedalo sťažovateľovi 27. júla 2005 pod č. k. GRZVJS–st–212/12–05. Podľa sťažovateľa „... *Moju sťažnosť považovali za nedôvodnú. Je len na škodu veci, že odôvodnenie nebolo v logickom ani faktickom spojení so sťažovanou vecou a dokonca sa tvárili tak, ako keby ani neexistoval Dohovor č. 29 o nútenej alebo povinnej práci. Je zarážajúce, že ministerstvo spravodlivosti, ktoré podľa § 4 zákona č. 514/2003 Z. z., by malo byť orgánom konajúcim v mene štátu (aspoň vo veci zodpovednosti o škode) postúpilo sťažnosť porušiteľovi, t. j. ZVJS, na priame vybavenie bez ďalšieho záujmu o to, ako ZVJS napraví vlastný nezákonný úradný postup. (...)*“

II.

1. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania ústavný súd predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa skúmajúc, či nie sú dané dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

2. Sťažovateľ opakovane tvrdí, že k porušovaniu jeho základných práv a slobôd dochádza postupom orgánov zboru v súvislosti s výkonom trestu odňatia slobody, ktorý mu bol uložený, a to tak, že je podrobovaný nútenej práci v prospech záujmov súkromnej obchodnej spoločnosti pod hrozbou disciplinárnych trestov a sankčných opatrení, ktoré už aj boli v minulosti uplatnené a negatívnym spôsobom ovplyvnili podmienky výkonu jeho trestu (napr. pokiaľ ide o hodnotenie resocializačného stupňa, zaradenie do diferenciálnej podskupiny „C“, možnosť podmieneného prepustenia z výkonu trestu atď.).

Podľa § 24 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde návrh nie je prípustný, ak sa týka veci, o ktorej ústavný súd už rozhodol, okrem prípadov, v ktorých sa rozhodovalo len o podmienkach konania, ak v ďalšom návrhu už podmienky konania boli splnené.

Z ustanovenia § 24 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde vyplýva neprípustnosť takého návrhu na začatie konania pred ústavným súdom, ktorý sa týka veci, o ktorej ústavný súd už rozhodol, vrátane prípadov, v ktorých sa rozhodovalo len o podmienkach konania, ak v ďalšom návrhu podmienky konania opakovane neboli splnené.

Z obsahu spisu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 123/05 vyplýva, že predchádzajúcu sťažnosť sťažovateľa v uvedenej veci (podaní 30. marca 2005) ústavný súd v rámci predbežného prerokovania odmietol uznesením č. k. III. ÚS 123/05-7 z 29. apríla 2005 pre neprípustnosť podľa § 24 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde v spojení s § 3, § 9, § 15 ods. 1 a § 16 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. z dôvodu, že v prípade sťažnosti sťažovateľa doručenej ústavnému súdu 30. marca 2005 ide o opakovaný návrh, pri ktorom opakovane nie sú splnené zákonom ustanovené podmienky konania [§ 24 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde] pre nedostatok právomoci na prerokovanie sťažnosti v merite veci (§ 127 ods. 1 ústavy), pretože od 1. júla 2004 disponuje sťažovateľ dostupným a účinným prostriedkom nápravy ním namietaného porušenia označených základných práv a slobôd (v zmysle § 3, § 9, § 15 ods. 1 a § 16 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.), o ktorom je v konečnom dôsledku oprávnený rozhodnúť všeobecný súd. Vzhľadom na princíp subsidiarity, podľa ktorého rozhoduje ústavný súd o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci porušenia ich základných práv alebo slobôd v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd (čl. 127 ods. 1 ústavy), nie je vo vzťahu k sťažovateľom napádanému postupu orgánov zboru v období po 1. júli 2004 daná právomoc ústavného súdu.

Nedostatok právomoci ústavného súdu je neodstrániteľným nedostatkom, pokiaľ ide o zákonom ustanovené podmienky konania, a vylučuje, aby o opakovanej totožnej sťažnosti sťažovateľa ústavný súd meritórne rozhodoval (pokiaľ by k odpadnutiu tejto zákonnej prekážky v konaní pred ústavným súdom nedošlo v dôsledku zmeny právnej úpravy

spočívajúcej v zániku právomoci všeobecných súdov poskytnúť sťažovateľovi právnu ochranu).

Sťažovateľ tvrdí, že sa podľa § 3 ods. 1 písm. d) zákona č. 514/2003 Z. z. obrátil na ministerstvo spravodlivosti ako orgán oprávnený konať v mene štátu podľa § 4 zákona č. 514/2003 Z. z., nie je však spokojný s jeho následným postupom v predmetnej veci.

Podľa § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným pozbavením osobnej slobody, rozhodnutím o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutím o väzbe, ako aj nárok na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom je potrebné vopred predbežne prerokovať na základe písomnej žiadosti poškodeného o predbežné prerokovanie nároku (ďalej len „žiadosť“) s príslušným orgánom podľa § 4 a § 11 zákona č. 514/2003 Z. z.

Ak bola žiadosť podaná na nepríslušnom orgáne, je tento orgán povinný bezodkladne ju postúpiť príslušnému orgánu a upovedomiť o tom poškodeného. Účinky podania žiadosti zostávajú zachované (§ 15 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z.).

Podľa § 16 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. ak príslušný orgán neuspokojí nárok na náhradu škody alebo jeho časť do šiestich mesiacov odo dňa prijatia žiadosti, môže sa poškodený domáhať uspokojenia nároku alebo jeho neuspokojenej časti na súde.

Súdom uvedeným v § 16 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. je všeobecný súd [v zmysle § 7 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“)], a nie ústavný súd. Príslušný všeobecný súd, na ktorý sa sťažovateľ môže obrátiť podľa § 16 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., je v zmysle § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. oprávnený rozhodnúť o náhrade skutočnej škody a ušlého zisku (ods. 1) a v prípade, ak iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, je oprávnený rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy poškodeného v peniazoch, ak nie je možné uspokojiť ju inak (ods. 2).

Náhrady nemajetkovej ujmy sa sťažovateľ môže podľa citovaných ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z. domáhať na príslušnom všeobecnom súde.

Podľa § 250v ods. 1 OSP sa fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá tvrdí, že bola ukrátená na svojich právach a právom chránených záujmoch nezákonným zásahom orgánu verejnej správy, ktorý nie je rozhodnutím, a tento zásah bol zameraný priamo proti nej alebo v jeho dôsledku bol proti nej priamo vykonaný, môže pred súdom domáhať ochrany proti zásahu, ak taký zásah alebo jeho dôsledky trvajú alebo hrozí jeho opakovanie.

Podľa § 250v ods. 2 OSP orgán, proti ktorému návrh smeruje, je orgán, ktorý podľa tvrdenia uvedeného v návrhu vykonal zásah; v prípade zásahu ozbrojených síl, ozbrojeného zboru alebo iného verejného zboru je to orgán, ktorý tento zbor riadi, alebo ktorému je taký zbor podriadený.

Podľa § 250v ods. 4 OSP súd o takom návrhu rozhodne rozsudkom. Ak súd návrhu vyhovie, vo výroku rozsudku uvedie označenie orgánu, ktorému sa povinnosť ukladá, predmet a číslo správneho konania a lehotu, v ktorej má orgán verejnej správy túto povinnosť vykonať. Povinnosť spočíva v zákaze pokračovať v porušovaní práva navrhovateľa a v príkaze, ak je to možné, obnoviť stav pred zásahom. Ustanovenie § 250u platí rovnako. Súd návrh zamietne, ak nie je dôvodný alebo prípustný.

Zákon č. 59/1965 Zb. o výkone trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov uplatnenie označených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku výslovne nevyklúčuje. Ani z ustanovenia § 44 ods. 1 uvedeného zákona (podľa ktorého dozor nad zachovávaním zákonnosti v miestach, kde sa vykonáva trest odňatia slobody, vykonáva prokurátor podľa ustanovení zákona o prokuratúre) nemožno vzhľadom na § 18 ods. 7 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov vyvodit' záver o vylúčení právomoci všeobecných súdov v predmetnej veci.

Podľa § 18 ods. 7 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov nie sú ustanoveniami § 18 ods. 1 až 6 uvedeného zákona upravujúcimi dozor

prokurátora nad zachovávaním zákonnosti v miestach, kde sú držané osoby pozbavené osobnej slobody alebo osoby, ktorých osobná sloboda je obmedzená, dotknuté ustanovenia osobitných zákonov.

Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ disponuje dostupnými a účinnými prostriedkami nápravy ním namietaného porušenia označených základných práv a slobôd, o ktorých sú oprávnené rozhodnúť všeobecné súdy. Vzhľadom na princíp subsidiarity, podľa ktorého ústavný súd rozhoduje o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci porušenia ich základných práv alebo slobôd v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd (čl. 127 ods. 1 ústavy), nie je vo vzťahu k sťažovateľom napádanému postupu orgánov zboru daná právomoc ústavného súdu.

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde konštatoval, že v prípade sťažnosti sťažovateľa doručenej ústavnému súdu 16. septembra 2005 (s prihliadnutím na obsah podania sťažovateľa zo 17. augusta 2005) ide o opakovaný návrh, pri ktorom opakovane nie sú splnené zákonom ustanovené podmienky konania [§ 24 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde] pre nedostatok právomoci na prerokovanie sťažnosti v merite veci (§ 127 ods. 1 ústavy), a preto sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 uvedeného zákona ako neprípustnú.

3. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci (predovšetkým o jeho žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu ústavným súdom) stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. novembra 2005